

***Kral Şakir* Çizgi Filminde Yemek Kültürünün Analizi**

Analyses of Food Culture in *Kral Şakir* Cartoon

İlkay Kanık*

Öz

Folklorik öğeler günümüzün popüler kültürel ürünlerinden olan çizgi filmlerde yeniden yorumlanarak çocuk seyircilerin ilgisini çeker ve hayal dünyasını zenginleştirir. Bu makalede, oldukça popüler olan *Kral Şakir* çizgi film serisindeki folklorik öğe olarak yemeğin çok yönlü kullanımına odaklandım. *Kral Şakir* çizgi filmi serisi, Cartoon Network aracılığıyla, yaklaşık 18 ülkede 6 milyondan fazla izleyiciye ulaşmaktadır. Aynı zamanda, aynı adlı YouTube kanalının 1,72 milyon abonesi bulunmaktadır. *Kral Şakir* çizgi film serisinde yemek temalı bölümlerinde beslenme kültürüne dair mesajları söylem analizi ve niteliksel içerik analizi yöntemi kullanılarak inceledim. Bu çalışma kapsamında ele alınan bölümlerde, yemek kültürünün, ailenin, toplumsal cinsiyet rollerinin, kültürel kimlik ve beslenme alışkanlıklarının nasıl tanımlandığına; etik beslenme, aşırı ve sağlıksız beslenme, küresel ve yerellik çatışması, fantazy öğelerinin aktarımında nasıl kullanıldığına odaklandım. Folklorik öğeler içeren bu çizgi filmin birçok bölümünde, hem Türk kültürü ve geleneklerinin temsil edildiği hem de modern kültürü kapsayan eklektik bir söylem inşa edildiği sonucuna vardım. Bu çizgi serisinin, beslenmeyle

Geliş tarihi (Received): 29-04-2024 Kabul tarihi (Accepted): 10-11-2024

* Doç.Dr., Duyguların Tarihi Merkezi Max Planck İnsan Gelişimi Enstitüsü. Berlin-Almanya/ Assoc. Prof. Dr.,Center for the History of Emotions Max Planck Institute for Human Development. ilkaykanik8@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002- 9717-6680

ilgili popüler kavramları çocuklara tanıtırken, onların kendilerini aile, toplum ve dünya içinde konumlandırmalarına yardımcı olduğunu ve “ben,” “biz” ve “öteki” kavramlarının inşasına katkı sağladığını tespit ettim. Aynı zamanda, yemeklerin bir yandan “kim” olduklarına dair çocuklara ipuçları verirken “öteki”nin kimliği konusunda olumsuz mesajlar aktardığı, sağlıklı ve sağlıklı beslenme konusunda dağınık ve kafa karıştırıcı mesajlar aktardığı, serinin en önemli karakterlerinden Fil Necati’nin beslenme alışkanlıklarında önemli sorunlar olduğu sonucuna vardım. Bu makaleyle alana dair yeni bir bakış açısı kazandırmayı hedefledim. Çizgi filmler araştırma alanı için beslenme kültürü izleğinde folklor çalışmalarına da katkı sağlayabilecek metodolojik bir yaklaşım geliştirmeye çalıştım.

Anahtar sözcükler: çizgi film, Kral Şakir, yemek kültürü, folklor çalışmaları

Abstract

Folkloric elements are reinterpreted in cartoons, one of today’s popular cultural products, attract the attention of child audiences and enrich their imagination. In this article, I focus on the multifaceted use of food as a folkloric element in the highly popular *Kral Şakir* cartoon series. The *Kral Şakir* cartoon series reaches more than 6 million viewers in about 18 countries through the Cartoon Network. At the same time, the YouTube channel of the same name has 1.72 million subscribers. I analyzed the messages about food culture in the food-themed episodes of the *Kral Şakir* cartoon series using discourse analysis and qualitative content analysis. In the episodes discussed in this study, I focused on how food culture defines family, gender roles, cultural identity, and eating habits; how it is used to convey ethical nutrition, excessive and unhealthy eating, global and local conflict, and fantasy elements. I concluded that in many episodes of this cartoon with folkloric elements, both Turkish culture and traditions are represented; and an eclectic discourse that encompasses modern culture is constructed. I found that this cartoon series, while introducing popular concepts of nutrition to children, helps them to position themselves within the family, society, and the world, and contributed to the construction of the concepts of “me,” “we” and “other.” I also concluded that the meals, while giving children clues about “who” they are, convey negative messages about the identity of the “other”, and deliver scattered and confusing messages about healthy and unhealthy nutrition, furthermore, Fil Necati, one of the most important characters of the series, has significant problems in his eating habits. With this article, I aimed to provide a new perspective to the field. I attempt to develop a methodological approach for the field of cartoon research that can contribute to folklore studies in the field of food culture.

Keywords: cartoon, Kral Şakir, food culture, folklore studies

Extended summary

The areas of social interaction in which food is involved interact with the taste and variety of food consumed and shape the spirit of society. In the oral, written, and visual narratives that constitute the field of folklore studies, food is seen as a field of research because it produces discourses that nourish the community spirit while feeding the bodies of the individuals that make up the community. In fairy tales, legends, and folk tales, narratives that arouse curiosity, surprise, interest, and provide a pleasant experience, in which food metaphors are also used, undertake the function of conveying important and useful information to the younger generation. As modern folklore narratives, cartoons reach young audiences both on television and digital platforms. Cartoons that incorporate food culture into their stories, as it is a natural part of life, help children connect with themselves, their families, their surroundings, and the world.

The child positions himself or herself within the world and the society in which they live. Popular cartoons reach a wide public audience through both offline and online media, thereby amplifying their discourse. The *Kral Şakir* cartoon series reaches an audience of over 6 million in about 18 countries through Cartoon Network, while it has 1.72 million subscribers on its YouTube channel. This series has reached a total of 1,637,756,438 views. It narrates the joyful adventures of a lion family and other animals living in the same neighborhood. Within the scope of this study, episodes related to food in the cartoon series (with episode titles used as references) were analyzed using discourse analysis and qualitative content analysis. The hypothesis of this article is that cartoon narratives reorganize food relationships and folkloric elements to align with the values and norms of modern society. As a folkloric element-material folklore: recipes, traditional food preparation methods; immaterial folklore: labor-related rituals, traditions, and social meanings), food conveys messages that help child viewers connect with themselves, their own society's values, and the values of the global society they are part of.

In this study, all food-themed episodes of the Turkish-made cartoon series *Kral Şakir*, which has 280 episodes to date, were analyzed. Food themed episodes were determined with reference to their names. The names of these episodes are: *Yemek Savaşı, Kayıp Pasta, Buzdolabı, Dünyanın En Büyük Karpuzu, Çikolata Adamın Yalnızlığı, Künefe, Acıkmayan Necati, Gofretler Karıştı, Tatlılar/Tuzlular, Radyoaktif Hamsi, Dürümcü, Kurabiye Testi, Lahmacun mu Pizza mı?, Altın Sucuk, Bir Sepet Yumurta, Salçalı Ekmek, Kutudan Çıkan Lahana, Kek Turizm, Fasulye Kulübü, Sütlü Gevrek, Lahmacun Yağmuru, Üzgün Patates, Kelebek Muzlar, Yemekler Ayaklandı, Zebra Kek, Peynir Mirket, Remzi'nin Özel Akşam Yemeği, Şakir'in Doğum Günü Partisi.*

In this study, the following conclusions were reached: In the *Kral Şakir* cartoon series, meals shared at the family table strengthen family bonds and foster interconnectedness. Children learn about the community outside the family, where safe and positive relationships are established. The importance of solidarity among neighbors and within the neighborhood is highlighted. Children are taught gender roles in relationships by associating them with food. The characters eat or imagine many dishes from Turkish food culture with great appetite. While vegetable

dishes are emphasized against fast food nutrition, the harmful effects of gluten-intensive diets are explained. On the other hand, the pleasure and happiness derived from gluten-rich food are conveyed in a very powerful way. While the relationship between the global and the local is conveyed, the message of opposing hegemony and loving the local is conveyed in a problematic manner. Concepts such as ethical nutrition, avoiding gluten, organic nutrition, food waste, and animal welfare are introduced to children. While excessive and unhealthy eating is criticized, it is also portrayed as one of the defining characteristics of the series' most popular characters. Science, technology, and tradition collectively construct the fantastical worlds that the characters build in relation to food. Scientific potions and tools, passage through portals, the function of the black hole, and the use of radioactive materials are eclectically combined with various discourses and situations that bear traces of Turkish traditions.

As a result, primary target audience of the *Kral Şakir* cartoon series is children. One of the best proofs of this is that the target audience of Cartoon Network, one of the digital platforms where the series is broadcast, is children. Content aimed at children, such as the *Kral Şakir* series, which is the subject of this study, should be prepared with great care. Because the content provides children, who have underdeveloped reasoning skills and limited experience, with information about themselves and their environment, offering a high potential for internalization. As food is a necessity for life and serves as an important metaphor to conveying value relationships in everyday life, it offers a significant range of content. It is crucial to examine the messages conveyed in other cartoons and animated productions targeting children within the framework of the food theme, as in this study, and to provide suggestions considering the target audience.

Giriş

Yemek, bir toplumun tarihini, sosyal yapısını, coğrafyasını ve kültürel kimliğini yansıtır. Yemeğin izini sürerek bir toplumun yapısı hakkında birçok bilgiye ulaşılabilir. Yemek tarifleri, pişirme teknikleri ve yeme alışkanlıkları ayırt edici unsurlar olarak toplumların folklorik miraslarının önemli parçasıdır. Sahip olunan folklorik miras, toplumların gündelik yaşamına yansır. Beslenmenin her bir aşamasının yarattığı kültürel pratikler, toplumun diğer kültürel alanlarında bir alt alan üretmek, bağlantılı olduğu diğer kültürel alanları zenginleştirir (Long, 2021: 5-10). Bir toplumun ayırt edici bir şekilde anlam attığı yemekler ve içecekler toplumun folklorik özelliklerinin ortaya çıkmasında önemli bir rol üstlenir. Bu yiyeceklerin ve içeceklerin tüketilmesiyle toplumsal bağlar güçlenir, toplumun değer ve anlam mekanizmaları harekete geçer. Bu mekanizma, yemeğin hazırlanmasından, sunulmasına ve tüketilmesine yani paylaşımına kadar süreçte performans biçiminde bir etkileşimle karakteristik bir izleğe sahip olur. Barbara Kirshenblatt-Gimblett (1999: 1-3), yemek performansları ve sunumunun folklorik anlamını araştırır. Yemeklerin, hazırlanma, sunulma ve tüketilme performanslarının bir toplumun folklorunu ve kültürel değerlerini yansıttığını belirtir. Bu performansa dâhil olanların topluluk içindeki ilişkileri pekişir. Topluluk hissi, bu performanslara dâhil olanlar tarafından sindirerek daha güçlü hissedilir. Bu performanslar ritüelleşerek süreklilik kazanır ve toplumsal ilişkileri pekiştirir. Çünkü yeme eyleminin belirleyici olduğu, eğlenceli ve topluluk hissini güçlendiren perfor-

mans özelliği sayesinde insanlar bir araya gelir. Bu sayede sosyal ilişkiler kurular ve ritüellerle de süreklilik mekanizmasını işletir; böylece bireyler toplum için önemli değerleri öğrenir.

Çocuklara hitap eden sayıları ve popülerliği gün geçtikçe artan çizgi filmler kültürel mirası aktarırken toplumsal değerleri öğreten önemli ve popüler bir medya ürünü olarak karşımıza çıkar. Çizgi filmler bir taraftan eğlence işlevi görürken bir taraftan da çocuklara birçok mesaj aktarır. Bu araştırmanın yapılma nedeni, çizgi filmlerde beslenme kültürü etrafında şekillenen performansların folklorik bir unsur olarak kullanılmasına rağmen yemekle ilişkilendirilen söylemlerin çocuklara hangi mesajları ilettiği konusunda literatürde yeterli çalışma bulunmamasıdır. Bu çalışma, çizgi filmlerde beslenme ilişkileri çerçevesinde oluşturulan performansların çocuklara nasıl mesajları aktardığını geniş bir perspektifte inceleyerek literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. *Kral Şakir* çizgi filmi serisi, akademik literatürde farklı açılardan değerlendirilse de tamamen beslenme ilişkilerine odaklanan bir çalışma literatürde yoktur (Dallı ve Hamarat, 2024; Batur ve Ünal, 2023; Sabuncu ve Yorulmaz, 2023; Tekin, 2022; Ay ve Yangil, 2021; Şanal, 2020).

Yöntem

Toplumsal değerlerin ve normların doğrudan ve dolaylı bir şekilde iletiildiği çocukları hedef alan çizgi filmlerin içerikleri potansiyel bir inceleme alanıdır. Çizgi filmler gibi popüler medya içeriklerinde, araştırma sorularının cevaplarına ulaşırken, verilen mesajların farklı kimlikleri nasıl tanımlandığı ve pekiştirdiği, farklı toplumsal alanları ve durumları nasıl tasvir ettiği, toplumsal sorunları çocuklara nasıl aktardığı, farklı kültürlerle nasıl bağlantı kurulduğu, çocukların kendilerini ve dünyayı ilgilendiren farklı kavramlarla nasıl tanıştırdığı sorularının cevaplarına ulaşmada söylem analizi ve niteliksel içerik analizi yöntemlerinin uygunluğu bu yöntemlerin seçilmesinin nedenidir.

Araştırma nesnesi olarak yerli ve popüler bir çizgi film serisi olan *Kral Şakir* seçilmiştir. Çünkü *Kral Şakir* çizgi film serisinde beslenme kültürü hem eğlence unsuru hem de kültürel ve toplumsal mesajları ileten bir araç olarak kullanılmıştır. *Kral Şakir* çizgi film serisinde yemekle ilişkilendirilmiş bölümlerde aktarılan beslenme kültürüne dair mesajlar bu makalenin örneklemini oluşturmaktadır. Aynı zamanda, bu çalışmada, beslenme kültürünü aktaran mesajlarda Türk kültürüne dair folklorik unsurlar, beslenme ilişkilerinin içerikleri, temalarına göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu çalışma, alana dair yeni bir bakış açısı oluşturmayı, aynı zamanda, beslenme kültürünün izleğinde çizgi film ve folklor çalışmalarına dair metodolojik yaklaşım önerisinde bulunmayı amaçlamaktadır.

1. Çizgi film ve folklor

Çizgi filmler, günümüzde çocuklardan yetişkinlere kadar geniş bir seyirci kitlesine sahip popüler kültür ürünleridir. Çizgi filmlerin anlatısı, yaratıcılarının hayal gücü ve yetenekleri doğrultusunda, teknolojinin imkânlarıyla birlikte görsel öğeler, ses ve müzik kullanılarak tasarlanır. Çizgi filmler, yaratıldıkları kültürün folklorik unsurlarını anlatılarına diledikleri şekilde yeniden yorumlayarak dâhil edebilirler. Nebi Özdemir'in (2009) vurguladığı gibi, folklorik miras yazılı, sözlü ve görsel yollarla nesilden nesile aktarılarak kültürel bellek inşa

ediliyorsa, çizgi filmler de bu bağlamda bir kültürel bellek işlevi üstlenerek halkın kültürel hafızasının yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynar. Bu nedenle, çizgi filmler kültürel çalışmalar açısından incelenmesi gereken bir alandır.

Claudia Schwabe (2016), modern toplumların iletişim ortamları olan yeni medya ve popüler kültür ürünlerinde modern masal uyarlamalarına odaklandığı çalışmasında, masalların yaratıcı ve etkileyici yeniden anlatımlarına dikkat çeker. Klasik masalların geleneksel yapılarının ve anlatımlarının değiştiğinden bahseder. Televizyon, film ve yeni medya ortamlarında farklı formatlarda seyircilere sunulan masallar, toplumun değerleri ve normlarıyla uyumlu hâle getirildiğini iddia eder. David L. Emerson (2019: 265), çocuk animasyonlarında mitleri araştırdığı çalışmasında mitlerin işlevini şu şekilde açıklar:

Bu hikâyeler, genç kahramanlarının günlük yaşamlarının ortasında, onları mit, efsane ve peri masalı dünyasına götüren tetikleyici bir olay yaşamalarıyla başlar. Çocuklar, yardımcıları ve düşmanlarla karşılaşır. Sonunda, kendi eylemleriyle maceralarının sonuna kadar geçmiş ve olgunlaşmış olarak gelirler ve aileleri, toplumları ve/veya dünyaları için nimetler taşırlar. Bu hikâyelerin bu yönü çocuklar için özellikle önemlidir: Sadece kendi zorluklarını aşabileceklerini değil, aynı zamanda, kendi çabalarıyla dünyada olumlu bir değişim yaratabileceklerini de öğrenirler. (Emerson, 2019: 265)

Folklorik unsurlar modern dünyada çizgi film gibi iletişim formlarıyla yeniden yorumlanarak çocuk seyircilerin ilgisini çeker ve hayal dünyasını zenginleştirir. Çizgi filmlerde folklorik öğeler, karakterlerin performansı ve hikâye anlatısıyla yeniden yorumlanarak, tanıdık, bildik ve anlaşılır hâle getirilir, bu sayede hızlı bir şekilde benimsenir. Çizgi filmler toplumun tarihsel ve modern mitlerini hayalî bir şekilde yeniden bir araya getirdiği fantastik öğeler taşır, bu fantastik öğeleri alır ve tekrar yorumlar. Bu modern formun içinde şekillenen maceralar; halk hikâyeleri, masallar, mitler ve efsanelerden beslenir (Emerson, 2019; Schwabe, 2016).

Türk Halk Bilimci Sedat Veyis Örnek, Türk sinemanın halkın kültürel değerlerini taşıdığına dikkat çeker. Bu yüzden araştırma konusu olması gerektiği belirtir (Örnek, 2000: 41-43) Aynı şekilde çizgi filmlerin benzer bir işlev gördüğü için çizgi filmlerin toplumsal ve kültürel mesajları, folklor çalışmaları açısından değerlendirilmeleri önemlidir. Çizgi filmler, çocuklar üzerinde eğitim ve öğretim açısından önemli etkiler taşır. Örneğin, cinsiyet rolleri, aile yapısı ve toplumsal değerler, çizgi filmler aracılığıyla eğlenceli bir formatta çocuklara aktarılabilir. Bu nedenle, çizgi filmler, çocukların kültürel anlayışını ve değerlerini şekillendirme potansiyeline sahiptir.

Hızla yok olan folklor kalıntılarının korunması için beslenmenin her bir boyutu uzun süredir folklor çalışmalarının konusu olmaktadır (Thursby, 2008). Çizgi filmlerin halkların hem maddi hem de manevi folklorunu yemekle genç nesillere aktarabilme kapasitesi olduğu söylenebilir. Bu makalenin hipotezi, çizgi filmlerin anlatılarında aktarılan beslenme ilişkilerinin, folklorik özelliklerin modern toplumun değerleri ve normlarına uyum sağlayacak şekilde yeniden düzenlendiğidir. Folklorik bir öğe olarak yemek (maddi folklor: yemek tarifleri, geleneksel yemek hazırlama yöntemleri; manevi folklor: emekle ilgili ritüeller, gelenekler, toplumsal anlamlar) çocuk izleyicilerin kendisi, yaşadığı toplumun değerleri ve parçası olduğu küresel toplumun değerleriyle bağ kurmasını sağlayan mesajlar iletmektedir.

2. Kral Şakir çizgi filmi serisi

Kral Şakir çizgi filmi serisi Grafi2000 tarafından hazırlanmıştır. Türk yapımı bu seri Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da Cartoon Network üzerinden 18 ülkede seyredilmektedir. Çizgi film serileri dışında, çizgi kitapları, sinema filmleri, lisanslı ürünleri olan *Kral Şakir* çizgi filmi ürünleri 6 milyonun üzerinde kişiye ulaşmaktadır. Bu çizgi film serisini yapımcısı Varol Yaşaroğlu, serilerinde Türk insanını anlattıklarını, bu yüzden de izleyicilerin kolaylıkla karakterlerle bağ kurabildiğini iddia eder (Yaşaroğlu, 2021) *Kral Şakir* çizgi filmi serisi, aynı zamanda, YouTube dijital platformları üzerinden 1,72 milyon abonesi ulaşmakta ve toplam 1.637.756.438 (Erişim Tarihi: 12 Aralık 2023) görüntülemeye ulaşmıştır. *Kral Şakir* bir aslan ailesinin ve arkadaşlarının İstanbul’da bir mahallede yaşadıkları komik, eğlenceli maceraları anlatır. Şakir dizideki başkahramandır. Remzi, Şakir’in babası; Kadriye annesi, Canan ise kız kardeşidir. Fil Necati, Remzi’nin en yakın çocukluk arkadaşıdır. Mucit Mirket ve kızı Mualla, serinin zeki ve çalışkan bilim hayvanları olarak öne çıkar. Uyuz Tanju ise çöplüklerde yaşayan ve artıklarla beslenen bir sokak köpeğidir. Bu ana karakterlere, farklı bölümlerde birçok yeni karakter eşlik etmektedir. Bu çalışmanın başladığı dönemde, Aralık 2023 itibarıyla 280 bölümden oluşan Türk yapımı *Kral Şakir* çizgi film serisinin yemek temalı tüm bölümleri incelenmiştir. Yemek konulu bölümler, bölümlerin adlarına referans alınarak belirlenmiştir. Bu bölümlerin adları şu şekildedir: *Yemek Savaşı, Kayıp Pasta, Buzdolabı, Dünyanın En Büyük Karpuzu, Çikolata Adamın Yalnızlığı, Künefe, Acıkmayan Necati, Gofretler Karıştı, Tatlılar/ Tuzlular, Radyoaktif Hamsi, Dürümcü, Kurabiye Testi, Lahmacun mu Pizza mı?, Altın Sucuk, Bir Sepet Yumurta, Salçalı Ekmek, Kutudan Çıkan Lahana, Kek Turizm, Fasulye Kulübü, Süt-lü Gevrek, Lahmacun Yağmuru, Üzgün Patates, Kelebek Muzlar, Yemekler Ayaklandı, Zebra Kek, Peynir Mirket, Remzi’nin Özel Akşam Yemeği, Şakir’in Doğum Günü Partisi.*

Kral Şakir çizgi filmi serisinde beslenme ilişkileri aracılığıyla aktarılan toplumsal ve kültürel mesajlar bu çalışmada yoğunlaşan farklı temalar üzerinden incelenmiştir.

3. Aile ideolojisi ve düzgün yemek

Bireyler, toplumsal kimliklerini ve kültürel değerlerini ilk olarak toplumun en küçük birimi olan aileden öğrenirler. Aile bireyin kimliğinin oluşmasında ve pekiştirilmesinde rol oynar. Aynı zamanda, aile toplumsal değerleri bireye öğretir (Newman, 2018: 53). Beslenme ilişkileri; ailenin sahip olduğu kültür, devraldığı gelenek, yaşadığı coğrafya, parçası olduğu sosyal ilişkiler, etkileşimde bulunduğu beğeni toplulukları, ait olduğu sınıfın refah seviyesine uygun bir şekilde düzenlenir. Beslenme ilişkilerinin önemli günlük performanslarından birisi olan aile yemeklerinin aile üyeleri tarafından beraber tüketilmesi, ailenin yeniden üretimi, tutarlı bir şekilde aile ideolojisinin sürdürülmesi ve pekiştirilmesinde etkilidir. Aile yemeklerinde tüketilen ailenin yemek tariflerinin mutfakta hazırlanması, bu tariflerin bir sonraki nesle öğretilmesi, aile üyelerinin beraber yemek pişirmeleri, aile hissini güçlendiren pratiklerdendir (Bell ve Valentine, 1997: 66).

Aile tarafından beslenmek için belirlenen yemeklere *düzgün* yemek adını veren Cherles ve Kerr (1986: 412-429), bu yemeklerin toplumla uyumlu bir sosyal birim olan ailenin oluş-

masında üstlendiği role dikkat çekerler. *Düzgün* yemeği, çocuklar tarafından aile kültürünün edinilmesini sağlayan bir pratik olarak da değerlendirirler. Aile mutfağı, yemek masası, paylaşılan aile yemeği, aile bireylerinin birbirlerini gördüğü, uyum duygusunu yaşadığı, samimi sohbetler ettikleri, sırların paylaşıldığı aile duygusunun beslendiği ve toplumun en küçük birimi olan ailenin sınırlarının çizildiği bir alandır. Charles ve Kerr, aileler ve beslenme ilişkisi üzerine yaptıkları alan araştırmasında İngiltere’de 200 haneyle görüşürler, bu ailelere *düzgün* yemeğin ne olduğu sorusunu sorarlar. Görüşülen ailelerin çoğunluğu, bu sorunun cevabını “soğuktan ziyade sıcak, pişirilmiş yemekler” olarak belirtirler. Bu yemekler, özellikle et (veya balık), patates ve sebzelerden oluşan ve bir öğünde yenilen yemeklerdir. Salatayı yemek olarak değerlendirmedikleri gibi hazır yemekleri de *düzgün* yemek olarak görmezler.

3.1. Beraber yenilen yemeklerle aile sınırlarının çizilmesi

Kral Şakir çizgi filmi serisinin araştırma kapsamına alınan bölümlerinde ailenin beraber yemek yemesinin önemine dikkat çekilir. Önce beraber *düzgün* aile yemeğini yemeyi reddeden karakterler daha sonra beraber *düzgün* aile yemeği yemenin önemini fark ederler. Annenin geleneksel sebze yemekleri yapıp bütün aile bireylerini davet ettiği *Yemekler Ayaklandı* ve *Yemek Savaşı* bölümlerinde Şakir, Remzi ve Remzi’nin arkadaşı Fil Necati, anne Kadriye’nin hazırladığı yemeği yemek istemezler. Bunun yerine, sağlıksız ve dışarıdan gelen fast food yemeklerini tercih ederler. Ayrıca bu yemekleri yemek masasında değil salonda video oyunu oynarken ve eğlenirken yemeyi seçerler. Bölümün sonunda sağlıklı beslenmenin önemini fark eden karakterler yemek masasına oturup beraber evde pişen *düzgün* yemekleri yerler. Aile hissini yoğunlaştığı zamanlar annenin yaptığı sebze ağırlıklı Türk yemeklerini hep beraber yendiği zamanlardır. Ayrıca çekirdek aile dışından olan, baba Remzi’nin en yakın arkadaşı Fil Necati, kendi evinde neredeyse hiç yemek yemez, genellikle arkadaşı Remzi’nin evinde yemek yer. Fil Necati’nin, arkadaşı Remzi’nin ailesinin bir parçası hâline gelmesi, ailenin beslenme faaliyetlerine ve sıklıkla yemek masalarına dâhil olmasından anlaşılır.

3.2. Düzgün yemek nedir?

Rejim yapmak zorunda olduğu için evde pişen *düzgün* yemeği yemesine izin verilmeyen ve anne Kadriye tarafından “bol yeşillik” yemesi için zorlanan Remzi, “çok mutsuzum” diyerek duygularını ifade eder. Geceleri herkes uyuduktan sonra gizlice buzdolabındaki yaprak sarmalarını yemeye çalışır. Kadriye, kocası Remzi’nin sadece “yeşillik” yemesine izin verdiği için bu girişimleri engellemeye çalışır. Yemeklere ulaşmasın diye buzdolabına tuzaklar kurar (*Buzdolabı*). Babanın pişirilmiş aile yemeğine özlemi bölümün konusunu oluşturur. *Düzgün* aile yemeğinin tanımı yapılmış olur. Yaprak sarması *düzgün* yemeğin tanımına uyan pişirilmiş bir yemektir. Buradan çıkarılan bir sonuçta, *düzgün* yemeğin sıcaklığı ve soğukluğu kültüre göre değişmektedir. *Kral Şakir* çizgi dünyasında, babanın yemek istemediği yeşillikler, mutsuzlukla ilişkilendirilen ve istenilmeyen, düzensiz bir öğün seçeneği olarak gösterilmektedir. Anne Kadriye ailenin sınırlarını *düzgün* ve sağlıklı beslenme normları üzerinden çizmeye çalışır.

4. Topluluk hissi, sosyal ilişkiler ve yardımlaşma

Bireyler topluluk hissini ait oldukları sosyal çevreyle bağ kurarak öğrenirler. Bu hissin ortaya çıkmasında yardımlaşma ve dayanışmanın önemli bir işlevi vardır. Komşuların, arkadaşların iş bölümü yaparak birbirilerine yardım etmeleri, beraber yemek yiyerek eğlenmeleri ve iyi vakit geçirmeleri, sosyal ilişkiler ağını ve topluluk hissini güçlendirir. Bell ve Valentine'in (1997: 15) vurguladığı gibi, bireyler topluluk hissi sayesinde toplumsal yapıya kolaylıkla uyum sağlarlar. Çocukların evde beraber yaşadığı aile üyeleri dışında karşılaştıkları insanlarla kurdukları etkileşim, topluluk hissini oluşmasında etkilidir.

Kral Şakir çizgi filmi serisinde mahallede yaşayan hayvanlar birbirleriyle yakın ilişki içindedir. *Tatlılar/Tuzlular* bölümünde Remzi'nin arkadaşı tatile giderken pastanesini Remzi'ye emanet eder. Remzi'nin çocukları Şakir ve Canan, babalarına emanet edilen pastanenin işletilmesine yardım ederler. Şakir, mutfakta hamur hazırlar. Karakterler yaşadıkları mahalledeki diğer hayvanlarla sosyal ilişkiler kurarlar, bu sayede arkadaşlığın önemini öğrenirler. Pastanede su böreği gibi geleneksel hamur işleri yapılır ve satılır. Sokak köpeği Tanju pastaneye gelir ve akşama davet edildiği kız isteme töreni için tatlı ve tuzlu kurabiyelerden bir paket alır. Tanju bu davete özellikle baba Remzi'nin de katılmasını arzu eder. Remzi arkadaşının bu isteğini kırmaz. Beraber pastaneden aldığı tatlı/tuzlu kurabiyelerle kız istemeye giderler. Bilim hayvanı Mucit Mirket de pastaneden su böreği alır. Çünkü yepyeni icadını kutlamak için arkadaşlarını davet etmiştir (*Tatlılar/Tuzlular*). Bu bölümde karakterler mahalle içinde sosyalleşerek ve birbirleriyle yardımlaşarak topluluk hissini güçlendirirler.

5. Toplumsal cinsiyet rolleri

Aile içinde beslenme ihtiyacının giderilmesi sürecindeki rol dağılımlarında, toplumun belirlediği cinsiyet tanımları ve toplumsal cinsiyet ilişkileri etkilidir. Birçok ailede kadınların, alışveriş yapan, aile için uygun yemekleri belirleyen, yemekleri pişiren, genel olarak mutfak ve evle ilgili faaliyetleri yerine getiren olarak toplumsal cinsiyet tanımının yapıldığı görülür. Erkeklerin aile içinde rol dağılımında mutfak işleri sorumlulukları neredeyse yoktur (Bell ve Valentine, 1997: 70). Öğrenilen toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü toplum tarafından genel olarak kabul gördüğü için çizgi filmlerde de benzer rol dağılımları olabilir. Çocuklar çizgi filmler gibi popüler ürünleri tüketirken hem eğlenir hem de kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini ve cinsiyete dayalı iş bölümünü öğrenirler.

5.1. Ailede cinsiyet rollerinin dağılımı

Kral Şakir çizgi filmi serisinde anne Kadriye'nin aile içindeki en temel görevi çekirdek aile üyelerinin ne yiyeceğine karar vermek ve onlar için yemekler yapmaktır. Kadriye, uykuya dalarken bile kulağında kulaklıkla yemek tarifleri dinler. Fırında mücver tarifini dinleyerek uykuya dalar (*Dürümcü*). Aynı zamanda Kadriye, sağlıklı beslenme alışkanlığını aileye aşılamaya çalışır. Mutfakta genelde et içermeyen, sebze, aile bütçesine uygun Türk yemekleri yapar. Hamurlu, kalorisi yüksek yemekler yapmayı tercih etmez. Fil Necati, Kadriye'den milföy böreği yapmasını istediğinde, Kadriye börek yapmayı reddeder (*Radyoaktif Hamsi*). Sağlıksız yemekleri tüketmeyen ve tüketilmesini de istemeyen Kadriye, sağlıklı sebze yemeklerini ev halkına

yedirmek için çabalar. Mutfakta hangi yemekleri pişirdiğini çocuklarına hatırlatır, sağlıklı beslenmenin önemine vurgu yapar ve sağlıksız beslenmenin zararlarına dair uyarılarda bulunur. “Evet hadi bakalım yemek hazır” diyerek tencereyle mutfaktan salona gelir. “Öyle her dakika fast food yenmez. Glüten denen şeyi duymadınız mı hiç? Glütenden uzak durmanın tek yolu bol bol sebze yemektir” (Yemek Savaşı) der. *Yemekler Ayaklandı* bölümünde Kadriye çocuklarına, “nefis kereviz yemeği ve yanında brokoli” yaptım dese de çocuklar için Kadriye’nin mutfakta hazırladığı *düzgün* yemekler pek cazip gelmez. Kadriye, evdeki yemeklere burun kıvıran ve dışarıdan telefonla pizza siparişi veren kızı Canan’a kızar. Her iki çocuğunu da “biraz sebze ye-meniz lazım” diyerek uyarır. Kadriye’nin çocukları Şakir ve Canan annelerinin yaptığı *düzgün* yemeklere dair iştahları yoktur. Bu bölümlerin sonunda ailenin diğer fertleri gerekli ve sağlıklı olduğu için mecburen bu yemekleri yemeye ikna olurlar.

Anne, mutfağın işleyişinden ve mutfağın temizliğinden sorumludur. Rol dağılımı o kadar belirgindir ki, annenin yokluğunda mutfak alanında kaos oluşur. Mutfak dağıtıp kirletildiğinde, Kadriye mutfağı temizler, diğer aile üyeleri ise yardım etmez (*Salçalı Ekmek*). Kadriye’nin kızı Canan annesine sofranın kurulmasında yardımcı olurken (*Kayıp Kek, Remzi’nin Özel Akşam Yemeği*), Kadriye’nin oğlu Şakir yardım etmez. Anne eğer evden bir iş için çıkmışsa kahvaltı hazırlamak bile bir sorun olabilir. Kahvaltılarını annelerinin yokluğunda yapamayan çocuklar annelerinin eve geldiğini duyunca çok sevinirler. Sonunda, kendi deyimleriyle “*düzgün bir kahvaltı*” yapacakları için çok mutlu olurlar (*Sütlü Gevrek*).

6. Toplumsal, kültürel temsiller ve etkileşimler

Gıda hakkında düşüncelerimizin büyük bir bölümünü popüler kültürün içinden ediniriz. Popüler kültürün beslenme ve gıdalla ilgili düşüncelerimizi büyük ölçüde etkilediğini ve beslenme alışkanlıklarını belirlediğini vurgulayan Parasecoli (2008:1-15) bu kültürün çağdaş yemek kültürlerini de şekillendirdiğini iddia eder. Popüler kültür hem boş zaman etkinliklerinin içine sızar hem de eğlence formuyla insanların dikkatini çeker (Barthes, 2019: 13-19). Çizgi filmler de popüler kültürün önemli bir parçasıdır. Çocuklar, çizgi filmleri izlerken hem eğlenir hem kültürel değerleri öğrenir hem de beslenme alışkanlıklarına dair bilgilerini pekiştirirler. *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde Türk yemeklerinin adları, tatları, görünüşleri, bu yemekleri yapan kişilerin özellikleri, bu yemeklerin nasıl üretildiği, hangi bölgelerde üretildiği, tarihleri hakkında bilgiler verilir. Bu sayede çocuklar Türk kültürel yemek mirasını öğrenirler.

6.1. Türk yemeklerinin temsili

Kral Şakir çizgi filmi serisinde, Türk yemeklerine ve bu yemeklerin lezzetine sık sık övgüde bulunulur. Ayrıca bu yemeklerin ne kadar sevildiği ve keyifle tüketildiği ya da tüketilmek istendiği vurgulanır. İzlenen bölümlerde yer alan Türk yemekleri; lahmacun (*Dünyanın En Büyük Karpuzu, Lahmacun Yağmuru, Pizza mı, Lahmacun mu?*); hoşmerim, lokma, kerebiç, künefe (*Künefe*), tas kebab (*Acıkmayan Necati*); hamsi, yoğurt (*Radyoaktif Hamsi*); çöp şiş, dürüm, kaşarlı pide (*Dürümcü*); simit, ayran (*Kurabiye testi*); su böreği (*Gofretler Karıştı*); poğaç, su böreği, Maraş dondurması (*Tatlılar/Tuzlular*); salçalı ekmek (*Salçalı Ekmek*); kazandibi, sütlaç, börek (*Üzgün Patates*); lahmacun, fındık lahmacun (Lahmacun Yağ-

murı); tombik döner, tavuk döner, simit (*Yemekler Ayaklandı*); süzme peynir, beyaz peynir, otlu peynir (*Peynir Mirket*); paçanga böreği, yalancı mantı (*Remzinin Öğle Yemeği*); sucuk (*Altın Sucuk*); kısır, baklava, yaprak sarma, çay (*Şakir'in Doğum Günü Partisi*); midye dolma, Adana dürüm döner, Maraş dondurması (*Yemek Savaşı, Remzi'nin Özel Akşam Yemeği*); Türk çayı (*Kayıp Pasta*)'dır. İncelenen bölümlerde çizgi karakterlerin hepsi Türk yemeklerine karşı büyük bir iştah içindedirler.

Künefe bölümünde Türk tatlı kültürü tanıtılır ve bu tatların Türkiye'nin hangi şehirlerine -Balıkesir-Höşmerim, İzmir-Lokma, Mersin-Kerebiç, Hatay-Künefe- ait olduğu anlatılır. Karakterler özellikle lahmacunu çok severler. *Radyoaktif Hamsi* bölümünde, Karadeniz'de tutulan hamsiye atıf yapılır. *Acıkmayan Necati* bölümünde tas kebabın tarihi hakkında “*Osmanlıda bakır tasın içinde yapılmış bu yemek*” içeriğinde bilgi verilir. Gıda üreten geleneksel usta ve çırak ilişkisi anlatılır. *Lahmacun Yağmuru* bölümünde lahmacun ustası çırağına işin ustalıklarını şu sözlerle öğretir: “*Lahmacun sanatı zor bir iştir evlat. Önce zihnine hâkim olmalısın. Bir çırak ustasının sözünü dinler. Usta çırağına önce temiz ve taşıma işlerini yaptırır ve başka her şeyi ister. Sonunda hazır olduğunda, lahmacun yapmaya hazır olduğu zamanı söyler*”. Geleneksel Türk yemeklerini yapan ustalar farklı bölümlerde karakter olarak rol alırlar. Hakiki Dürümcü Bedri Usta (*Dürümcü*), Lahmacun Ustası Fikri (*Lahmacun mu? Pizza mı?*), Künefecisi Kuntay Usta (*Künefe*). *Peynir Mirket* bölümünde örgü, otlu, süzme, tulum gibi yerli peynirler çizgi karakterler arasına dâhil edilir.

Türk halk kültürünün yaratılıp yaşatıldığı ve gelecek kuşaklara aktarıldığı önemli kültür alanlarına dikkat çeken M. Öcal Oğuz (2009: 10), halkla mal olan kültürün bir kültürel ifade çeşitliliği ve zenginlik oluşturduğundan bahseder. Türk yemek kültürünün *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde önemli bir temsil alanı bulduğu, kültürel çeşitlilik ve zenginliği aktardığı söylenebilir.

6.2. Dışarıda yemek

Toplumsal bir pratik olan yemek yeme faaliyeti, toplumsal ilişkilerin içine girer ve anlam verir. Beslenme ihtiyacı, toplumun kabul ettiği kurallar çerçevesinde ve düzen içinde giderilir. Dışarıda yemek, kamusal alanda ortak kabul gören kuralların belirlediği beden denetimi ve toplumsal ilişkiler düzenlemeleriyle gerçekleşir (Newman 2018:44). Restoranda yemek yeme, diğer müşterilerin arasında servis sırasını bekleme, uygun bir yeme hızı belirleme, çatal-bıçak gibi sofraya araçları belirli kurallara uygun kullanma ve diğer genel kabul görmüş servis kurallarına uyma gibi görgü kurallarıyla şekillenir. Bu görgü kurallarının yaptırımları, kamusal alanda yemek yeme eylemini bir performans hâline getirir ve bireylerin beslenme ihtiyaçlarını sosyal açıdan kabul edilebilir bir şekilde karşılamalarını sağlar (Bell ve Valentin 1997: 124-131).

Çocuklar beraber yemek yeme kurallarını önce ailelerinden öğrenirler. Bu kurallar, etkileşime girdikleri farklı ortamlarda kendilerinden beklendikçe kuralları içselleştirirler. Bu sayede toplumun beklentilerine uygun davranışlar geliştirmeyi ve sosyalleşmeyi öğrenirler. *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde dışarıda yemek sahneleri, bu toplumsal kuralları ve yemek yemenin sosyal boyutunu çocuklara eğlenceli bir şekilde aktarmaktadır. Kendi vurgusuyla “*İki gündür yani 48 saat*” lahmacun yemeyen Fil Necati, lahmacun sırasında öne geçmek

ister ama Remzi hemen arkadaşı Fil Necati'yi uyarır. Sırada beklemesi gerektiğini hatırlatır. Fil Necati sırada beklemek istemese de iki halay çekinceye kadar sıranın biteceğine kendini inandırır ve beklemeye ikna olur. Remzi ve Fil Necati lahmacun sırasının kendilerine gelmesini beklerken beraber halay çekerler (*Lahmacun mu? Pizza mı?*). Hem dışarıda yemenin kuralları hem de folklorik öğelerin eğlence olarak bu kuralların uyulmasına dâhil edilmesi, çocuklara toplumsal normların öğretilirken eklektik bir biçimde kültür aktarımı da sağlar.

7. Küreselleşme sürecinde millî kimliğin temsili

Küreselleşme içinde yerel kültür ile küresel kültür karşılaşır. Bu karşılaşma, toplumların kimliklerine ve değerlerine etkileşim düzeyinde yeniden form verir (Wilk, 2006: 11). Serbest piyasa ekonomisinin küresel hareketliliği, metaların sınırları aşmasını ve hayalî dünyalar yaratılmasını teşvik eder. Metaların küresel hareketi, sınırların olmadığı hayalî bir dünyanın inşasına olanak tanır. Küresel yemek sembolleri biz ve öteki tanımını yeniden düzenleyerek küresel hareketliliğin arzu edilmesi ve mümkün kılınmasında önemli bir rol oynar ve zihinlerde hayalî dünyaların oluşumuna katkı sağlar (Bell ve Valentine, 1997: 191). *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde *Lahmacun mu Pizza mı?* bölümünde pizza, küresel gücü, lahmacun ise yerel değerleri temsil eder. Lahmacun yerli olan *bizi*, pizza ise küresel *ötekini* tanımlar. Pizzanın hegemonya üreten ve kültürel homojenleşmeye neden olan etkisine karşılık, lahmacun, yok edilmek istenen ve korunması gereken Türkiye değerlerinin bir sembolü olarak işlev görür.

7.1. Millî lahmacun ve küresel pizza

Küreselleşme sürecinde kimlik inşası, güçlü ve etki alanı yüksek küresel kültürel formlar karşısında yerel kültürlerin direnmesi ve kendilerini ifade etme çabalarını sıklıkla karşımıza çıkarır. Yerel gıdalar, küresel gıdaların hegemonik etkisi karşısında savunma stratejisi geliştirip kendilerini korumaya çalışır ve daha cazip beslenme seçeneği olmaya gayret ederler. Küreselleşen gıda markaları, eğlence endüstrisiyle iş birliği yaparak eğlenceyi tüketimin bir parçası hâline getirdikleri için yerel gıda ürünlerinin cazip bir seçenek hâline gelmesi zorlaşır (Wilk, 2006: 9). *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde küresel yerel ilişkisi *Lahmacun mu Pizza mı?* bölümünde oldukça ayrıntılı bir şekilde işlenir. Lahmacun, pizzanın hâkimiyeti karşısında var olmaya çalışır. Bu bölümde, önce Şakir'in yaşadığı İstanbul'da, ardından tüm Türkiye'de, anlaşılmasız bir nedenle lahmacun restoranlarının birer birer pizzacıya dönüştüğü görülür. Hatta lahmacun yapan Sadık Usta bile değişip bir İtalyan olur ve "*Pizza, pasta, mozzarella!*" diye bağırmağa başlar. İstanbul'da lahmacun yemek isteyip de bulamayanların sayısı hızla artarken, lahmacun restoranları teker teker ortadan kaybolur. Ancak, henüz pizzacıya dönüşmemiş bir lahmacun restoranı olduğunu öğrenen lahmacun severler, bu restorana akın eder. Herkes, çok sevdikleri lahmacunu son kez yemek için uzun kuyruklar oluşturur. Şakir, bu durumu şu sözlerle değerlendirir: "*Lahmacun, bütün ülkeyi tek bir yürek yaptı.*" Yerel bir yemek olan lahmacuna ulaşılamaması ve bu duruma duyulan öfke, lahmacunun bir yiyecekten çok daha fazlasını simgelediğini ortaya koyar.

7.2. Küresel ve yerel kültürün çatışması

Lahmacun mu Pizza mı? bölümünde küresel gıdaların istilası karşısında yerel gıdaların direnişi lahmacun sevgisi üzerinden anlatılır. Çizgi serinin önemli karakterleri, Remzi, Şakir ve Fil Necati, pizzanın lahmacunu ortadan kaldırmasının nedenini anlamaya ve bu soruna çözüm üretmeye çalışırlar. Yerel yemeklerini korumak isteyen karakterler önce bu istilanın nedenine ulaşırlar ve kim tarafından yapıldığı bulurlar. Türkiye’de elinde pizzacı dönüştürücüsüyle dolaşan bir İtalyan pizzacının bu istilanın nedeni olduğunu keşfederler. İtalyan pizzacı, neden lahmacuncuları pizzacıya çevirdiğini şu şekilde anlatır: “İtalya’da, Pisa Kulesinin yanında, bir gün yanıma Fikri adında bir adam lahmacuncu açmıştı. Tüm müşterilerim oraya kayıyordu. Artık kimse pizza istemiyordu. Herkes lahmacun diye bağıryordu. Böylece benim de dükkânımın sonu gelmiş oldu. Lahmacunu ve lahmacuncuları sevmiyorum. Özel bir değişim cihazı yapıp ülkedeki (Türkiye) tüm lahmacuncuları pizzacı yaptım. Bu cihaz ters şekilde çalışıp lahmacuncuları eski hâllerine çevirebilir.” İtalyan pizzacı kıskançlık içindedir. Bu nedenle elindeki cihazıyla lahmacuncuları ortadan kaldırır. Kendisi için “*kötü adamım, amacım bu*” bir tanımlama yapar. Remzi, Şakir ve Fil Necati ısrar etse de pizzacıya çevirdiği lahmacun restoranlarını eski hâline getirmeyi de reddeder. İtalyan pizzacının kıskandığı Türk lahmacun ustası Fikri ise İtalya’da yaşamaktadır, yardımseverdir. Fikri, bir başka ülkede lahmacun satsa da İtalyan kültürünü koruma konusunda oldukça isteklidir: “*Pisa Kulesi düşsekti, kulenin dibine lahmacun hamuru dökme fikrini verdim. Hem pizza hem de lahmacun dükkânımı kurtardım*” diyerek bu istediğini dile getirir. Türk lahmacunları İtalya’yı istila etmemiştir. Dahası lahmacun hamuru, İtalya’daki Pisa Kulesi gibi kültürel bir değeri korumak için kullanılır.

Bu sırada Türkiye’de ise lahmacun yemek isteyen ama bulamayan halk kaos içindedir. İnsanlar “*lahmacun*” diye sokaklarda inlerler; “*tam 48 saattir lahmacun yemedim*”. “*Lahmacun yemediğim çok sinirliyim. En iyi şu arabayı şuraya atayım*” gibi tepkiler verirler. İtalyan pizzacı ise “*Lahmacun bulamıyorlarsa pizza yesinler*” diyerek topluluğun çaresizliğiyle alay eder. Bu bölümde küreselleşmenin istila eden yerelin varlığını tehdit gücünün nedeni İtalyan pizzacının kıskançlığı ve kötülük yapmak istemesiyle açıklanır. Bölümün finalinde kötülük yapmayı seven İtalyan pizzacı ve iyilik yapmayı seven Türk lahmacun ustası Fikri hamur açma yarışına girerler. Bu yarışın kazananı Fikri Usta olur ve lahmacun dükkânlarının eski hâline gelmesini sağlar.

Ele alınan bölümde İtalyan pizzacının adı yoktur. Türk lahmacun ustası ise tam tersi, lahmacun ustası Fikri’dir. Küreselleşme tehdidini temsil eden pizzacının İtalyan olması, kötülük yapmayı sevmesi ve bu kötülüğün ise somut bir şekilde lahmacun restoranlarını pizzacıya çevirmesi pratiği, küreselleşme tehdidinin öznesini İtalyanlar olarak somutlaştırır.

8. Gıda endişesi, sağlıklı ve sağlıksız beslenme

Günümüzde beslenme konusunda tartışmalara bakıldığında, endişe duygusunun yoğunluğu dikkat çeker ve etik tartışmalar bu konuyu besler. Gıdaların içeriklerinin ve sağlığa etkilerinin ne dolduğuna dair belirsizlik gıda korkusunu tetikler. Medyada gıda korkusu ve beslenme endişesiyle ilgili ilgili haberler gıda korkusunu tanımlar ve bu korkunun yaygın-

laşmasını kolaylaştırır. Gıdaya dair hissedilen korku, endişe ve belirsizlik, beslenme alışkanlıklarında önemli değişimlerin yaşanmasına neden olur. Örneğin organik gıdayı tercih eden insanların sayısı artar, bunun sonucunda organik gıda pazarı büyür, organik gıda üreten üreticileri ve satıcılarının sayısı da artar (Bell ve Valentine, 1997: 51). Gıda endişesi beslenme alışkanlıklarına etki ederek endişe topluluklarının oluşmasına neden olur. Vegan, vejetaryen, organik beslenme, gıda güvenliği, hayvan refahı, açlık, bu toplulukların odaklandığı konulardır. Gıda endişesinin ürettiği topluluklar etkileşim ve iş birlikleriyle beslenme alışkanlıklarında değişim yaratma çabasındadırlar (Kanık, 2019: 14-41).

8.1. Çocukların gıda endişesi ilgili kavramlarla tanışması

Kral Şakir çizgi filmi serisinde karakterler, organik gıdanın önemi, glütenin zararları, riskli gıdalar, gıda israfı, hayvan refahı gibi kavramlarla tanışır. Cüneyt, yemek istediği yumurtaların organik olmaması yüzünden sinirlenir ve serinin karakterleri ona organik yumurta bulmaya çalışır (*Bir Sepet Yumurta*). Çocuklar çevresel kirlenmenin besinleri nasıl tehlikeli hâle getirdiğini öğrenirler. Radyoaktif madde yüzünden mutasyon geçirerek aşırı büyüyen mor yüzgeçli hamsiyi kurtarmaya çalışır (*Radyoaktif Hamsi*). Gıda israfına dikkat çeken Fil Necati, “*Yazık, günah... Oğlum, atılır mı bunlar!*” diyerek gıda israfı yapmaması için Şakir’i uyarır (*Yemek Savaşı*). *Kelebek Muzlar* bölümünde, “*İnekler mutlu olduğunda etkisi olur ve yüzde iki yüz, daha fazla, süt verirler*” diyen haber sunucusu, seyircilere hayvan refahına dair bilgiler verir.

8.2. Sağlıklı beslenme ile ilgili mesajlar

Çizgi filmler gibi popüler ürünler, sağlıklı ve sağlıksız beslenme üzerine mesajlar verdiğinde çocuklar doğrudan bu mesajlardan etkilenebilmektedirler. Bu yüzden bu mesajların incelenmesi önemlidir. *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde *Yemek Savaşı* ve *Yemekler Ayaklandı* bölümlerinde sağlıksız yemekler *kötü ama lezzetli* olarak tasvir edilirken sağlıklı yemekler ise *yenmesi gereken ama sıkıcı* yemekler olarak konumlandırılır. *Glüten içeren, sağlıksız ama lezzetli ve haz veren yemeklerin* çok yenilmesi iyi değildir mesajı verilir. Şakir, Remzi ve Fil Necati acıktıklarında eve dışarıdan yemek siparişi verirler. Eve gelen pizza ve sosisli sandviçleri “*gerçek yemek*”, “*sağlıksız yemek*” diyerek büyük coşkuyla yerler (*Yemek Savaşı*, *Yemekler Ayaklandı*). Annenin glütenin zararlarını hatırlatması üzerine Fil Necati, “*bence de kesinlikle haklısın Kadriye glüten sağlığa zararlı*” der ama bu sırada büyük bir haz alarak pizzasını yemeye devam eder. Şakir, annesinin kendi elleriyle hazırladığı sağlıklı patlıcan yemeği teklifine “*pizza varken patlıcanın suratına bakmam*” diyerek cevap verir (*Yemek Savaşı*). Sağlıksız olarak adlandırılan fast food yemeklere duyulan büyük iştah seyirciye karakterlerin sevinciyle aktarılırken, diğer taraftan sağlıklı olarak aktarılan, brokoli, patlıcan, havuç seçenekleri yenmesi gereken besin vurgusuyla sıklıkla karakterlere sunulur (*Yemek Savaşı*, *Yemekler Ayaklandı*). Bu sebzeler, çizgi film serisinde karakterlere dönüşmeler de eğlenceli olmayan, ciddi ve sıkıcı karakterlerdir.

8.3. Glüten içeren ve sağlıklı yiyeceklerin temsili

Kral Şakir çizgi filmi serisinde, *Yemek Savaşı* ve *Yemekler Ayaklandı* bölümlerinde glüten diyarı, kötü niyetli sağlıklı yiyecekler, kurtarıcı sağlıklı yiyecekler temsili, serinin izleyici olan çocuklara, sağlıklı ve sağlıklı yiyecekleri tanıtılır. Serinin ana karakterleri, Şakir, Remzi ve Fil Necati, önce sağlıklı yemekleri yemek için can atarlar, sonra ise sağlıklı yiyeceklerin kendilerinin iyiliğini ne kadar düşündüğünün farkına varırlar. *Yemek Savaşı* bölümünde özel bir portaldan geçerek glüten diyarına geçiş yapan Şakir, Remzi ve Fil Necati glüten içeren yemekleri sınırsızca yiyebildikleri için çok mutlu olurlar. Glüten diyarının yöneticisi Glüten Dede, bu diyara geçiş yapanların şişmanlamalarını ister. Çünkü kazanda kaynatabilecek kadar gülbüz olabilmeleri için çok fazla glütenli gıda tüketmeleri gereklidir. Bu tehlikeyi fark eden ve glüten diyarından kaçmak isteyen Şakir, Remzi ve Fil Necati'yi, sağlıklı yiyecekler brokoli, havuç ve patlıcan kurtarır. Glütenli yemeklerin diyarında çok kilo alan ve canını zor kurtaran Remzi, “*Kadriye’ye söyleyelim de akşama brokoli falan yapsın*” der, Fil Necati de kendisini ve arkadaşlarını kurtaran brokoliyi hatırlar ve “*çok iyi birisiydi*” diye anar.

Yemekler Ayaklandı bölümünde sevilmeyen sebze ve meyvelerin isyanı işlenir. Canan, annesinin brokoli yaptığını duyunca hemen pizzacıyı arar. Annesi “*kapat o telefonu Canan, biraz sebze yemeniz lazım*” diyerek kızar. Canan, pizzanın üstünde biraz sebze olduğunu annesine hatırlatır. Şakir de “*ama ben brokoliyi hiç sevmem*” der. Brokoli bunun üzerine “*ben sana bayılıyorrum sanki*” diye cevap verir. Kendilerinin istenmemesine kızan sağlıklı yiyecekler, sonunda isyan ederler. Diğer sebzeler ve meyveler de bu isyana katılırlar, “*bugüne kadar sustuğumuz yetmedi mi arkadaşlar vitaminimizle, lezzetimizle biz bu muameleyi hak etmiyoruz. Yürüyün gidiyoruz*” diyerek evi terk ederler. Sebze yemeklerinin sevilmemesi, farklı bölümlerde, sık sık karakterler tarafından ifade edilirken, sebzelerin ve meyvelerin karakter hâline gelerek bu duruma kızmaları ve tepki vermeleri, bir çözüm üretir mi? Sorulması gereken bir sorudur.

Sonuç olarak, sebzeler ve sebze yemekleri sağlıklı, sıklıkla lezzetli olmayan yiyecekler ve yemekler olarak tanıtılırken, glütenli diye tanımlanan fast food yemekler ise tüketildiklerinde mutlu olunan, lezzetli yemekler olarak tanıtılır. Glütenle ilgili bölümlerde, kafa karıştırıcı mesajlardan birisi, lahmacunun bir türlü tam olarak nereye konumlandırılacağına bilinmemesidir. Lahmacun, *Yemek Savaşı* bölümünde olduğu gibi, hamburgerle birlikte zararlı glütenli gıda olarak tanıtılırken, diğer bölümlerde ise karakterlerin uğruna birçok maceralara atıldıkları değerli bir yemektir. Glütenli ürünlere dair bu karışık mesajın, çocuk seyircilerin kafalarını karıştırması olasılığı yüksektir. Sağlıklı yemeklerden bahsedilirken, glüten içeren gıdalara yoğun vurgu yapılmakta; ancak bu gıdaların içerdiği şeker, yağ, tuz ve diğer sağlığa zarar veren unsurlar yeterince dikkate alınmamaktadır. Örneklem içinde, sadece iki bölümde ve iki sahnede yağ ve şekerin zararları işlenir. Bu mesajlar, desteklenmez ve tekrarlanmaz. Uzaylılar, kremalı yaş pastayı biraz fazla yiyince, “*pazartesiden itibaren çok fazla şekerli gıda tüketmeyeceğiz*” diyerek yeni diyet kararlarını açıklarlar (*Kayıp Pasta*). Canan, pastane- de çalışırken müşteri poğaçaya istediğinde “*o yağlı yağlı, sağlıklı poğaçalardan mı yiyeceksin?*” diyerek müşteriyi uyarır. Müşteri almaktan vazgeçince de “*Çok iyi yaptınız. Ne öyle! Yağlı yağlı poğaçaya...*” diyerek memnuniyetini belirtir (*Tatlılar/Tuzlular*).

8.4. Duygusal açlık, aşırı yeme

Beden formu, kültürel bir sermaye şeklinde değerlendirildiğinde, beden sınırlarının nasıl kültürel bir form hâline geldiği görülür. Çok bilinen, “*ne yersek oyuz*” sözü, bedene alınan gıdanın bedeni nasıl biçimlendirdiği, bu gıdanın içeriklerinin ne olduğu çerçevesinde değerlendirilebilir. Bedene alınan gıdaların niteliği, sağlıklı ve sağlıklı sınırlandırılması sonucunda belirlendiğinde, sağlıklı beslenme, sağlıklı beden, sağlıklı insan tanımlamaları devreye girer. Bedeni, yemeklerle memnun etmek, beslenmeye dair bir sınır koymak, bedenin disipline edilmesi, daha genel ifadeyle beden sınırlarını yönetmek kavramları, modern insanın beslenme alışkanlıklarına yön verir (Bell ve Valentine, 1997: 23-24; Corvo, 2015: 88, 91)

Kral Şakir çizgi filmi serisinde, duygusal yeme ve dürtüsel davranışların iç içe geçtiği görülür. Fil Necati karakteri, kendisini tutamaz, aşırı yer ve bu durumu karakter özelliği olarak tanımlar, yani o bir oburdur. Bu karakterin yemek yemeyle ilişkisi değerlendirildiğinde, tıkanırmasına yeme bozukluğu yaşadığı söylenebilir. Şenol Turan, Cana Aksoy Poyraz, Armağan Özdemir(2015) yaptıkları çalışmada tıkanırmasına yeme bozukluğunu, “*Bir bireyin, aynı zaman diliminde ve aynı koşullarda yiyebileceğinden çok daha fazla miktarda yiyeceği, kısa bir süre içinde tükettiği, yemek yeme davranışını dizginleyemediği ve aşırı miktarlarda yemek yeme davranışının tekrar ettiği bir yeme bozukluğudur*” şeklinde tanımlarlar. Duygusal açlığın bütün özelliklerini gösteren, tıkanırmasına yeme bozukluğu yaşayan ve bir oturuşta yetmiş sekiz tane Adana dürüm yiyen Fil Necati’nin bu davranışları, serinin birçok bölümünde sorgulanmaz, aksine, onu neşeli ve eğlenceli bir karakter olarak göstermek için kullanılır (*Remzi’nin Özel Akşam Yemeği*). Bazı bölümlerde Fil Necati’yle birlikte Remzi ve Şakir de haz veren; glüten, yağ, şeker içeren yemeklere karşı kendilerini tutamazlar. *Yemek Savaşı* bölümünde lahmacun, hamburger, sosisli sandviç, dondurma ve döneri aşırı tüketerek kilo alırlar. Fil Necati’nin beslenme alışkanlıkları oldukça dikkat çekicidir: Fil Necati, tele-fonunun çalmasıyla uyandığı zaman “*karnım zil mi çalıyor*” diye sesli düşünür (*Dürümcü*). Fil Necati, midesi guruldama başlar ve birden 12 saniyedir bir şey yemediğini hatırlar ve endişelenir (*Radyoaktif Hamsi*). Yemek yemenin Fil Necati karakterinin kişilik özelliği olarak tanımlandığı *Sütlü Gevrek* bölümünde, Fil Necati’ye, süpermarkette alışveriş yapan bir nine “*nine bisküvisi yer misin?*” diye sorduğunda, Fil Necati, “*yerim çünkü karakterim buna müsait*” diye cevap verir (*Sütlü Gevrek*). Lahmacun hamurunu yiyen Fil Necati, “*ben onu bırakıyorum yemek beni bırakmıyor*” diye yemek yeme davranışını açıklar (*Pizza mı? Lahmacun mu?*). Bu karakterin yemek yemeyle ilişkisi problemlidir. Karakterin sevimli bir özelliği hâline getirilen yeme bozukluğu, karakterle bağ kuran çocuk seyircilerin çok da ayırt edemeyeceği bir durum olabilir.

9. Yemeğin fantastik dünyalarda temsili

Gerçekte var olmayan, düş ürünü dünyalar fantastik dünyalar olarak adlandırılır. Çizgi filmlerin en önemli özelliklerinden bir tanesi, fantastik dünyaları, çizgilerle seyirciye aktarabilme gücüdür. Herhangi bir sınırlama yoktur. Fantastik çizgi dünyası, çizgi film yaratıcıları tarafından görünür hâle gelir. Çocukların, medya aracılığıyla sunulan metinsel, görsel, sesli söylemleri özümseyip kullandıklarını iddia eden Maya Götz (2022: 216), hayal gücü ve

fantezinin kültürel unsurlarının çocuğun bireysellik sürecindeki etkisine dikkat çeker. *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde, karakterler, fantastik dünyalarda karşılaştıkları sorunları çözmek için riskleri analiz ederler, kararlar alırlar ve fantastik dünyalarda yaşadıklarından dersler çıkarırlar. Aynı zamanda, folklorik ve kültürel öğeler, bilimsel, mantıksal bakış açısı da bu fantazyaya eklenir.

9.1. Bilim, fantastik yiyecekler ve folklorik öğeler

Animasyon ve çizgi filmlerde, mantığın devre dışı bırakıldığı ve rasyonel düşüncenin bastırıldığı bir anlam inşası vardır. Gerçekliğe bakış açısı, anlatı içinde değişir (Wells, 1998: 27). *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde, karakterler araştırma yaparak, neden-sonuç ilişkileri üzerine rasyonel düşünceler geliştirir ve bağlantılar kurar. Bilimsel yaklaşımlar kullanarak problemleri çözmeye çalışır, laboratuvarında çalışmalar yapar ve icatlar geliştirirler. Folklorik, kültürel öğeler de eklettik bir şekilde bu çabalara eklenmiştir. Karpuz festivali için en büyük karpuzu yetiştirmek isteyen karakterler, önce, nasıl en büyük karpuz yetiştirilebileceğinin araştırmasını yaparlar. Cep telefonu vasıtasıyla internet üzerinden, araştırma yaparak bilgiye ulaşmaya çabalarlar. Bu araştırma sonucunda, en büyük karpuzu yetiştirmek için, yanardağı toprağı bulmak, bahçeyi sürmek, organik bir ürün üretmek, yağmur suyuyla beslemek gibi yöntemleri keşfederler. Aynı zamanda, yeterli yağmur suyuna ulaşabilmek için yağmur duasına çıkarlar (*Dünyanın En Büyük Karpuzu*). Bilim hayvanı Mucit Mirket, laboratuvarında yeni icat ettiği iksirini “*eğer bir yemeğe dökersen o yemeği yiyen kişi o yemeğin tadı gibi davranır. Örneğin, turşuya dökersek turşuyu yiyen kişi turşu gibi ekşi ve sinirli davranıyor*” diyerek tanıtır. Bu iksirin içinde olduğu tatlı kurabiyeyi yiyen köpek Tanju değişir ve etrafındakilere aşırı sevgi gösterir. İksirli tuzlu kurabiye yiyen Samet ise huysuzlaşır ve her şeyi eleştirmeye başlar. İksirin etkisiyle Köpek Tanju, “*Hadi halay çekelim*” der ve herkes halay çekmeye başlar. “*Fena da olmadı bu halay*” diyerek karakterler hep beraber eğlenirler (*Tatlılar/Tuzlular*). Bir başka bölümde, Şakir’in ektiği fasulye çimlenmeyince, Bilim hayvanı Mucit Mirket, fasulyenin çimlenmesi için laboratuvarında bir karışım hazırlar. Fasulye taneleri bu karışım sayesinde hızlı bir şekilde büyürler. Bölümün devamında, fasulyeler ve barbunyalar karşı karşıya gelirler. Barbunyaları takip eden fasulyeler karşılıklarına çıkan kapıyı “*koç başıyla*” kırarak açmaya çalışırlar (*Fasulye Kulübü*). Karakterlerin dileklerini icat ettikleri alet yerine getirir. Bütün dilekleri yerine getiren bu cihazı, bilim hayvanı Mucit Mirket’in kızı Mualla laboratuvarında yapar ve Remzi’ye verir. Remzi, en çok istediği zebra kekini alabilmek için bu cihazı kullanır (*Zebra Kek*).

9.2. Radyoaktif madde ve kara delik

Fil Necati’nin olağan dışı hamsiye dair düşüncesi “*Dürümcü belki radyoaktif bir dürüm tarafından ısırılmıştır ve süper kahramana dönüşmüştür*” (*Dürümcü*). Şakir, yine acayip davranan hamsi için “*bence o, alevlerden yüzgeçleri olan ve bütün dünyaya ele geçirmeye çalışan bir hamsidir*” dese de bilim hayvanı Mucit Mirket “*düz bir hamsi*” olduğu konusunda Fil Necati ve Şakir’i ikna eder. Mirket, hayal gücüne dayanan varsayımlara müdahale eder ve duruma bilimsel açıklama getirir. Bu olağan dışı hamsinin anormal bir durumunun

arkasındaki sebep radyoaktif maddedir (*Radyoaktif Hamsi*). *Bir Sepet Yumurta* bölümünde, fantastik hikâyelerde sıkça karşılaşılan *dev* karakteri ile bilimsel bir olgu olan *kara delik* bir araya getirilmiştir. Cüneyt, istediği organik yumurtaları alamayınca, kendi deyimiyle sınırlanma düzeyi artar ve sonrasında bir *kara delik* oluşur. Bu *kara delikten* geçen Cüneyt, memnun edilemeyen bir *deve dönüşür*.

9.3. Portaldan başka dünyalara geçiş

Kral Şakir çizgi film serisinde sıklıkla kullanılan portaldan geçiş teknolojinin ve bilimin masal fantazyasına eklenmesidir. Karakterler, fast food restoranının mutfağından glüten diyarına mutfaktaki bir tencerenin içinde var olan özel bir portal vasıtasıyla geçiş yaparlar. Portal üzerinden glüten diyarına geçiş yaptıklarında, bu dünya aslında hayallerinin de ötesinde bir dünya olduğunu sevinçle öğrenirler. Ağaçlarda meyve yerine hamburger ve lahmacun vardır. Remzi “*hayatımda gördüğüm en güzel şey*”, Şakir de “*rüya gibi bir yer*” diye tanımlar. Lahmacunlar ağaçta yetişir. Bu diyarda her şey yenilebilir (*Yemek Savaşı*). Fil Necati, Canan ve Şakir, süpermarkette süt reyonunun içindeki, tesadüfen karşılaştıkları portaldan yanlışlıkla geçiş yaparak süt köyü dünyasına ulaşırlar. Amaçları ise süt köyünün bilge kişisini bulmaktır. Bilge kişi bir simittir ve daha doğrusu karakterlerin deyimiyle “*kahvaltının olmazsa olmazı simittir*”. Süt sünyasında uyuyan *dev* ise bir zeytindir. Bilge Simit ve Dev Zeytin kahvaltının en önemli besinin ne olduğu sorusunun cevabı konusunda anlaşmazlık içindedir (*Sütlü Gevrek*). Bilim hayvanı Mucit Mirket, fare deneyinde kullandığı farenin neden peynirleri bulamadığını anlamak için kızı Mualla’nın kullandığı ışın tabancasıyla bir üçgen peynire dönüşür. Portaldan peynirlerin dünyasına geçiş yapan Mucit Mirket, labirentten kurtulan peynirlerin, peynir mahallesi inşa ettiklerini keşfeder. Süzme, örgü, kaşar, otlu peynirler peynir mahallesinde örgütlenmişler ve kendilerini deney aracı hâline getiren bilim hayvanını bulma çabasındadırlar. Bölümün sonunda peynirler, esas düşmanın bilim hayvanı değil de bir fare olduğunu anlarlar. Bilim hayvanı Mucit Mirket, kızının açtığı portaldan geçerek yaşadığı dünyaya geri döner (*Peynir Mirket*).

Kral Şakir çizgi filmi serisinde, yemek vasıtasıyla masal öğeleri, bilim, gelenek, yemek öğeleriyle birleşerek yaratılan fantastik dünyayı besler. Karakterler, fantastik hayal gücü ve kültürel kimlikleri bilimsel merakla harmanlama becerileri gösterirler.

Sonuç

Bir toplumun kültürel değerlerinin korunması ve sürdürülmesi kültürel mirasın farkındalığıyla ve gelecek nesillere aktarılmasıyla mümkün olur. Dijital platformlar ve televizyonlarda yayınlanan *Kral Şakir* çizgi film serisinde Türk yemek kültürünü duygu yüklü ve iştah açıcı şekilde konu edinerek kültürün genç nesillere aktarılmasında bir işlevi yerine getirdiği söylenebilir. Bu çalışmanın ulaştığı sonuçlar, *Kral Şakir* çizgi filminin çalışma kapsamında izlenen bölümlerinde yemek etrafında şekillenen aile hissi ve *düzgün* yemek anlayışı aktarılmaya çalışılmaktadır. Sadece aile içinde değil yaşadıkları toplumun üyeleriyle güçlü bağlar kurmada, sosyalleşmede ve dolayısıyla toplumun parçası olmada yemeğin oynadığı rol dikkat çekicidir. Mutfak işleri, yemek hazırlama gibi anneye atfedilen kalıplaşmış toplumsal

cinsiyet rolleri ve toplumun belirlediği cinsiyete dayalı iş bölümünün yeniden üretildiği görülür. Birçok bölümde farklı Türk yemeklerinin adları, tatları, görünüşleri, üretildiği coğrafya, geleneksel üretim ilişkileri ve biçimleri ve tarihsel bilgileri aktarılır. Dışarıda yemek yeme kuralları folklor öğeleriyle birlikte uygulanır. Küresel gıda istilası karşısında kaybolmakta olan yerel değerlerin korunması gerektiğine dair mesajlar verilir. Organik beslenme, glutenin zararları, gıda israfı, radyoaktif maddeler, hayvan refahı gibi gıda endişesini tanımlayan kavramlar bölümlerin içeriklerinde yer bulur. Karakterler bu kavramlarla tanışır. Yemekle vasıtasıyla aktarılan masal, folklorik ve kültürel öğeler, bilimle birleşerek fantastik dünyalar yaratılır. Bu dünyada karakterler, hayal güçlerini kültürel kimlik ve bilimsel merakla harmanlarlar.

M. Öcal Oğuz (2009: 11), genç kuşakların kendi kültürel miraslarını referans almaktan uzaklaşma tehlikesine dikkat çeker. Bu tehlikeyi biraz daha ileri taşıyarak, doğru bir şekilde kullanımına dikkat çekerek bazı önerilerde bulunulabilir: *Kral Şakir* çizgi filmi serisinde, toplumsal cinsiyet ilişkileri, beslenme ve ev içi emek ilişkisi kapsamında değerlendirildiğinde, anne Kadriye mutfak alanına sıkışmıştır. Serinin diğer karakterleri birçok maceraya atılsa da o mutfakta yemek yapar ve uyurken bile yemek tarifleri dinler. Sayıları oldukça fazla olan erkek hayvan karakterlerin yanında anne karakterin, erkek hayvan karakterlerin maceralarına dâhil olmaz, âdeta silikleştirilir. Kültürünü tanımak isteyen bir Türk'ün iyilikle ilişkilendirilmesi karşısında küresel hegemonyanın nedeni olarak gösterilen bir İtalya'nın kötülükle ilişkilendirilmesi problemlidir. Çünkü çocuklara küreselleşmenin karşısında kültürel mirasın korunması, yerel değerlerin savunulması gerektiği mesajları verilirken, başka bir ulusun kötülendiği mesajlar da bu mesajlara eklenmiştir. Çocuk izleyicilerde glutenin zararına dair oluşturulmaya çalışılan mesajlarda, lahmacunun glutenli (bu yüzden zararlı olduğu) bilgisi verilirken, bir taraftan da bir kahraman haline getirilerek, korunmaya çalışılan, çok sevilen yemek olarak temsil edilmesi kafa karışıklığına neden olabilir. Örneklem içinde ele incelenen bölümlerde, glutenin zararlarına ağırlık verilirken, katkı maddeleri; şeker, yağ, tuz gibi diğer tehlikeli olabilecek gıda içerikleri yeterince işlenmemiştir. Fil Necati karakteri, komik, neşeli ve sevimlidir fakat yeme bozukluğu sorunları yaşar. Fil Necati'nin, *Kral Şakir* serisinin başkarakterlerinden birisi olması rol model olma kapasitesini artırır. Bu nedenle Fil Necati karakterinin yemekle ilişkisi tekrar düşünülmelidir. Çünkü bu karakterin yemekle ilişkisi, sağlıklı beslenmeye dair diğer mesajlarla beraber düşünüldüğünde çocuklar için kafa karıştırıcı olabilir. Türk yemeklerinin sağlıklı ve sebze alternatifleri, “yemesi gereklidir” ötesindeki mesajlarla; neşeli, eğlenceli, lezzet unsuru ön plana çıkartılarak aktarırsa bu yemekler ve serinin karakterleri ilgi daha çekici hâle gelebilir.

Bu çalışmanın hipotezinin öngördüğü gibi, çizgi filmlere akseden beslenme ilişkileri ve folklorik özellikler modern toplumun değerleri ve normlarını önemli ölçüde yansıtmakla birlikte burada aktarılan mesajlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Çünkü çocuk izleyiciler, kendisiyle, yaşadığı ve parçası olduğu küresel toplumla bağ kurarak değerler üretmesinde aracı olan çizgi filmlerin söylemlerinden beslenmektedirler. Ayrıca vurgulamak gerekirse; yemek, yaşam için zorunlu ihtiyaç olması ve günlük hayatın içinde değer ilişkilerinin

aktarılmasında önemli bir metafor olarak kullanılması dolayısıyla önemli bir izlek/içerik alanı sunar. Bu çalışmada olduğu gibi yemek izleği çerçevesinde aktarılan mesajların eleştirel bir şekilde incelenmesi ve önerilerin getirilmesi, hızla gelişen modern dünyada folklorik unsurlar içeren çizgi film ve animasyon çalışmalarının daha nitelikli hâle getirilmesine katkı sağlayabilir.

Araştırma ve yayın etiği beyanı: Bu makale tamamıyla özgün bir araştırma olarak planlanmış, yürütülmüş ve sonuçları ile raporlaştırıldıktan sonra ilgili dergiye gönderilmiştir. Araştırma herhangi bir sempozyum, kongre vb. sunulmamış ya da başka bir dergiye değerlendirilmek üzere gönderilmemiştir.

Research and publication ethics statement: This is a research article, containing original data, and it has not been previously published or submitted to any other outlet for publication. The author followed ethical principles and rules during the research process. In the study, informed consent was obtained from the volunteer participants and the privacy of the participants was protected.

Yazarların makaleye katkı oranları: Makale tek yazarlıdır. Contribution rates of authors to the article: The article is single-authored.

Etik komite onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Financial support: The study received no financial support from any institution or project.

Finansal destek: Çalışmada finansal destek alınmamıştır. Ethics committee approval: The present study does not require any ethics committee approval.

Çıkar çatışması: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Conflict of interest: The author declares no conflict of interest.

Kral Şakir Çizgi Filmi Bölümleri

Acıkmayan Necati: <https://www.youtube.com/watch?v=z5neizyFQmU>

Altın Sucuk: <https://www.youtube.com/watch?v=WzP1kUX5sxs>

Bir Sepet Yumurta: <https://www.youtube.com/watch?v=qaXJxb0URGU>

Buzdolabı: https://www.youtube.com/watch?v=9s-AhPI_Rmc

Çikolata Adamın Yalnızlığı: https://www.youtube.com/watch?v=FT7gWMDw__U

Dünyanın En Büyük Karpuzu: <https://www.youtube.com/watch?v=mxzkRMHuMnA>

Dürümcü: <https://www.youtube.com/watch?v=SKE7FwteXRA>

Fasulye Kulübü: <https://www.youtube.com/watch?v=zCRKPRPrO0c>

Gofretler Karıştı: <https://www.youtube.com/watch?v=PxnPtHS3RvI>

Kayıp Pasta: <https://www.youtube.com/watch?v=DHnqdU7s5HE>

Kek Turizm: https://www.youtube.com/watch?v=6nO_frZ00BQ

Kelebek Muzlar: <https://www.youtube.com/watch?v=49HrvE2SReE>

Kurabiye Testi: <https://www.youtube.com/watch?v=I7amOya0qd8>

Kutudan Çıkan Lahana: <https://www.youtube.com/watch?v=aFtgeReNpKM>

Künefe: https://www.youtube.com/watch?v=_iXIBiwX53E

Lahmacun mu Pizza mı?: <https://www.youtube.com/watch?v=7AWkuhG3aB4>

Lahmacun Yağmuru: <https://www.youtube.com/watch?v=sjBD5K7dDqg>
Peynir Mirket: <https://www.youtube.com/watch?v=yAvRvXN08ao>
Radyoaktif Hamsi: https://www.youtube.com/watch?v=V-xY493y2_E
Remzi'nin Özel Akşam Yemeği: <https://www.youtube.com/watch?v=jE-mBqkVAZE>
Salçalı Ekmek: https://www.youtube.com/watch?v=EmuyYCy_7Wc
Sütlü Gevrek: <https://www.youtube.com/watch?v=NOxn7L8yrPY>
Şakir'in Doğum Günü Partisi: <https://www.youtube.com/watch?v=wbejBiA1qNo>
Tatlılar/Tuzlular: <https://www.youtube.com/watch?v=HLeY5hb4KAK>
Üzgün Patates: <https://www.youtube.com/watch?v=Q-BUaj3eo5s>
Yemek Savaşı: <https://www.youtube.com/watch?v=KylyxjznCec>
Yemekler Ayaklandı: https://www.youtube.com/watch?v=uQf_j-mJON8
Zebra Kek: <https://www.youtube.com/watch?v=vajSFMhIwGk>

Kaynakça

- Ay, H. ve Yangil, M. K. (2021). Kral Şakir çizgi filminin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 45-60.
- Barthes, R. (2019). Toward a psychosociology of contemporary food consumption. In C. Cunihan, P. V. Esterik, & A. P. Julier (Edit.) *Food and culture: A reader* (s. 13-19) Routledge.
- Batur, Z., & Ünal, İ. (2023). Çizgi filmlerde Türkçenin söz varlığı: Kral Şakir örneği. *International Academic Social Resources Journal*, 8(49), 2692-2711. doi: 10.29228/ASRJOURNAL.69763
- Bell, D., & Valentine, G. (1997). *Consuming geographies: We are where we eat*. Routledge.
- Charles, N., & Kerr, M. (1986). Eating properly: The family and state benefit. *Sociology*, 20(3), 412-429. <https://doi.org/10.1177/0038038586020003008>
- Corvo, P. (2015). *Food culture, consumption and society*. Palgrave Macmillan.
- Dallı, C. ve Hamarat, E. (2024). Kral Şakir Geri Dönüşüm filminin sosyal bilgilerde doğal çevreye duyarlılık açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 877-895. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1449788>
- Emerson D. L. (2019). Mythology in childrens animation. *Mythlore*, 38/1(135), 259-266. <https://www.jstor.org/stable/26809403> 259-266
- Götz, M. (2022). Media, imagination, and fantasy. In D. Lemish (Edit.) *The Routledge international handbook of children, adolescents, and media* (s.211-218) Routledge.
- Kanık, İ. (2019). *Gastro endişe*. Alfa Yayıncılık.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (1999). Playing to the senses: Food as a performance medium. *Performance Research*, 4(1), 1-30. <https://doi.org/10.1080/13528165.1999.10871639>
- Long, L. M. (2021). Introduction: Culinary Nationalism. *Western Folklore*, 80(1), 5-14. <https://www.jstor.org/stable/27152292>
- Newman, D. M. (2020). *Sociology: Exploring the architecture of everyday life*, 13th ed., SAGE Publications.

- Oğuz, M. Ö. (2009). Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Milli Folklor*, 11(82), 6-12.
- Örnek, S. V. (2000). *Türk halkbilimi*. T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özdemir, N. (2009). Kültür ekonomisi ve endüstrileri ile kültürel miras yönetimi ilişkisi. *Milli Folklor*, 21(84), 73-86.
- Parasecoli, F. (2008). *Bite me: Food in popular culture*. Bloomsbury Publishing.
- Sabuncu Tanşu, G. ve Yorulmaz, B. (2023). Kral Şakir çizgi filminin içerdiği değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 5(8), 1-30.
- Schwabe, C. (2016). The fairy tale and its uses in contemporary new media and popular culture. *Humanities*, 5(4), 81. <https://doi.org/10.3390/h5040081>
- Şanal, A. (2020). Kral Şakir serisinden “Mor bir fil gördüm sanki” adlı çocuk kitabının çocuğa yönelik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(6), 64-90.
- Tekin, Z. (2022). Kültür aktarımında çizgi filmlerin önemi: “Kral Şakir” çizgi filmindeki evrensel ve milli değerler. *Veche*, 1(1), 1-14.
- Turan, Ş., Poyraz, C. A. ve Özdemir, A. (2015). Tıkınırcasına yeme bozukluğu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(4), 419-435. doi: 10.5455/cap.20150213091928
- Thursby, J. S. (2008). *Foodways and folklore*. Greenwood Press.
- Wilk, R. (2006). *Home cooking in the global village: Caribbean food from buccaneers to ecotourists*. Berg Publishers.
- Yaşaroğlu, V. (2021). Kral Şakir’i sevmeyen çocuk var mı? [Röportaj yapan: E. Doğuş Levi]. <https://gazeteoksijen.com/kitap/kral-sakiri-sevmeyen-cocuk-var-mi-58284>, (Erişim Tarihi: 12.12.2023).

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License).